

Υπόθεση C-219/24

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

22 Μαρτίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Riigikohus (Εσθονία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Μαρτίου 2024

Ενάγοντες:

A κ.λπ.

Εναγόμενος:

Tallinna linn (Δήμος του Ταλίν, Εσθονία)

RIIGIKOHUS (Ανώτατο Δικαστήριο, Εσθονία)

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΑΤΑΞΗ

[παραλειπόμενα]

Αντικείμενο

[παραλειπόμενα]

Αγωγή των A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M και N κατά του Δήμου του Ταλίν με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας της έκτακτης καταγγελίας των συμβάσεων εργασίας τους, καθώς και την επιδίκαση αποζημίωσης και τόκων

Διάδικοι

Ενάγων Α
Ενάγων Β
Ενάγων C
Ενάγων D
Ενάγων E
Ενάγων F
Ενάγων G
Ενάγων H
Ενάγων I
Ενάγων J
Ενάγων K
Ενάγων L
Ενάγων M
Ενάγων N

[παραλειπόμενα] εναγόμενος Δήμος του Ταλίν [εκπροσωπούμενος από την Tallinna Kiirabi (Υπηρεσία πρώτων βοηθειών του Ταλίν)]
[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

**Βάση της διαδικασίας
ενώπιον του Riigikohus
Riigikohus (Ανώτατο
Δικαστήριο)**

Αίτηση αναιρέσεως που άσκησε ο Δήμος του Ταλίν
[εκπροσωπούμενος από την Tallinna Kiirabi (Υπηρεσία πρώτων

[παραλειπόμενα]

ΔΙΑΤΑΚΤΙΚΟ

1. Στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποβάλλεται αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης επί του ακόλουθου ερωτήματος:

Έχουν το άρθρο 14, παράγραφος 3, και το παράρτημα VII, σημεία 1 και 2, της οδηγίας 2000/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία, σε συνδυασμό με την όγδοη αιτιολογική σκέψη, με το άρθρο 1, παράγραφος 1, καθώς και με το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής, την έννοια ότι είναι σύμφωνη προς τις προπαρατιθέμενες διατάξεις ρύθμιση δυνάμει της οποίας ο εργοδότης δικαιούται να απαιτήσει από τους εργαζομένους που εκτίθενται σε βιολογικούς παράγοντες και απασχολούνται από τον εργοδότη να εμβολιαστούν;

Επεξηγηματικά ερωτήματα:

α) Συνιστά ο εμβολιασμός μέτρο προστασίας της υγείας στον χώρο εργασίας, υπό την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 3, της οδηγίας 2000/54/EK, το οποίο μπορεί να επιβάλει ο εργοδότης στο πλαίσιο

υφιστάμενης σχέσης εργασίας χωρίς τη συναίνεση του εργαζομένου που εκτίθεται σε βιολογικούς παράγοντες;

β) Συνάδει προς τις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 3, του άρθρου 6, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχεία α' και ζ', του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, καθώς και [προς τις διατάξεις] του άρθρου 3, παράγραφος 1, του άρθρου 31, παράγραφος 1, και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το γεγονός ότι ο εργοδότης καθιστά υποχρεωτικό τον εμβολιασμό στο πλαίσιο υφιστάμενης σχέσης εργασίας;

[παραλειπόμενα] [αναστολή της διαδικασίας]

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

1. Οι ενάγοντες απασχολούνταν ως διασώστες (προσωπικό με επιχειρησιακά καθήκοντα) στην Υπηρεσία πρώτων βοηθειών του εναγομένου. Στις 30 Ιανουαρίου 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία σε διεθνές επίπεδο, δηλώνοντας επισήμως την έναρξη της πανδημίας της νόσου COVID- 19 που προκλήθηκε από την εξάπλωση του ιού SARS-CoV-2. Στις 4 Μαρτίου 2021, ο εναγόμενος εξέδωσε εκτίμηση των κινδύνων για το περιβάλλον εργασίας, το σχέδιο δράσης της οποίας προέβλεπε, μεταξύ άλλων, τον εμβολιασμό των εργαζομένων προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος μετάδοσης επικίνδυνης λοιμώδους νόσου, όπως της μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2, και να περιοριστούν οι κίνδυνοι. Στις 16 Απριλίου 2021, ο εναγόμενος τροποποίησε την περιγραφή των θέσεων εργασίας του προσωπικού της Υπηρεσίας πρώτων βοηθειών, καθιστώντας τον εμβολιασμό κατά των επικίνδυνων λοιμωδών νοσημάτων ως προϋπόθεση για την απασχόληση. Ο εναγόμενος έθεσε στους ενάγοντες προθεσμία προκειμένου να προσκομίσουν αποδεικτικό εμβολιασμού κατά του ιού SARS-CoV-2 ή αντενδείξεως για τον εμβολιασμό αυτό, επισημαίνοντας ότι η μη προσκόμιση των εν λόγω αποδεικτικών εγγράφων θα μπορούσε να επιφέρει την καταγγελία της συμβάσεως εργασίας. Οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν στον εναγόμενο αποδεικτικό εμβολιασμού ή αντενδείξεως. Τον Ιούλιο του 2021, ο εναγόμενος κατήγγειλε τις συμβάσεις εργασίας των εναγόντων για σπουδαίο λόγο, με την αιτιολογία ότι, λόγω της ιδιαίτερης φύσεως της απασχόλησης στην Υπηρεσία πρώτων βοηθειών, ο εμβολιασμός των εργαζομένων ήταν αναγκαίος και δικαιολογημένος και ότι, δεδομένου ότι άλλα μέτρα δεν ήταν επαρκή για την προστασία της υγείας των ασθενών, των λοιπών εργαζομένων και του ίδιου του θιγόμενου εργαζομένου, μόνο εμβολιασμένοι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να απασχοληθούν στην Υπηρεσία πρώτων βοηθειών.

2. Οι ενάγοντες αμφισβήτησαν το κύρος της έκτακτης καταγγελίας των συμβάσεων εργασίας και ζήτησαν από τον εναγόμενο χρηματική αποζημίωση για την παράνομη απόλυση. Ισχυρίστηκαν, κυρίως, ότι ο εναγόμενος δεν μπορούσε να καταγγείλει τις συμβάσεις εργασίας επειδή δεν είχε το δικαίωμα να απαιτήσει από αυτούς να εμβολιαστούν κατά του ιού SARS-CoV-2. Η υποχρέωση εμβολιασμού των εναγόντων δεν προβλεπόταν από τον νόμο ούτε συμφωνήθηκε στις συμβάσεις εργασίας που συνήφθησαν μεταξύ των διαδίκων. Στην Εσθονία, ο εμβολιασμός είναι προαιρετικός, εκτός αν το Riigikogu (Κοινοβούλιο της Εσθονίας) αποφασίσει διαφορετικά. Κατά τους ενάγοντες, ο εργοδότης δεν έχει αρμοδιότητα να αποφασίζει για την υποχρέωση εμβολιασμού των εργαζομένων.

3. Ο εναγόμενος, αντιθέτως, ισχυρίζεται, κυρίως, ότι είχε το δικαίωμα να καταγγείλει τις συμβάσεις εργασίας για σπουδαίο λόγο. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, του Töötervishoiu ja tööohutuse seadus (νόμου για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, Εσθονία) (στο εξής: TTOS), ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει μέτρα προστασίας από βιολογικούς παράγοντες στον χώρο εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τη μολυσματικότητα του παράγοντα. Εν αναμονή της ολοκλήρωσης της εκτίμησης των κινδύνων, ο εναγόμενος ζήτησε από όλους τους εργαζομένους να συμμορφώνονται με τους κανόνες υγιεινής, να χρησιμοποιούν μέσα ατομικής προστασίας και, εφόσον απαιτείται, να υποβληθούν σε εξέταση PCR για την ανίχνευση του ιού SARS-CoV-2. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της εκτίμησης των κινδύνων, το σχέδιο δράσης προέβλεπε επίσης τον εμβολιασμό των εργαζομένων προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος μόλυνσης και να περιοριστούν οι κίνδυνοι. Μολονότι οι ενάγοντες δεν θα μπορούσαν να εργαστούν στον εναγόμενο χωρίς να έχουν εμβολιαστεί κατά του ιού SARS-CoV-2, δεν προσκόμισαν στον εναγόμενο τα αποδεικτικά έγγραφα που είχε ζητήσει.

4. Με απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2022, το Harju Maakohtus (πρωτοδικείο Harju, Εσθονία) δέχθηκε εν μέρει την αγωγή. Έκρινε ότι η έκτακτη καταγγελία των συμβάσεων εργασίας ήταν άκυρη για τον λόγο ότι ο εναγόμενος δεν είχε το δικαίωμα να επιβάλει μονομερώς υποχρέωση εμβολιασμού. Ο εναγόμενος κλήθηκε να καταβάλει αποζημίωση χαμηλότερη από εκείνη που ζητούσαν οι ενάγοντες.

Σύμφωνα με την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ο εναγόμενος δεν έχει, ούτε από το νόμο ούτε από κανονιστική πράξη, το δικαίωμα να απαιτήσει από τους ενάγοντες να εμβολιαστούν. Μολονότι ο εργοδότης έχει τη δυνατότητα να τροποποιεί, σε ορισμένο βαθμό, μονομερώς τις απαιτήσεις ασφαλείας στον χώρο εργασίας (άρθρο 13, παράγραφος 2, του TTOS), εντούτοις τούτο μπορεί να συμβεί μόνο σε σχέση με μεμονωμένες εργασίες ή με την εφαρμογή μέτρων προστασίας που δεν μεταβάλλουν ουσιωδώς τους όρους εργασίας ή την καταλληλότητα του εργαζομένου για την εργασία. Η επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού προϋποθέτει την ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ των μερών [άρθρο 12 του Töölepingu seadus (νόμου περί συμβάσεων εργασίας, Εσθονία) (στο εξής: TLS)]· ωστόσο, δεν υπάρχει τέτοια συμφωνία μεταξύ των μερών.

5. Οι ενάγοντες άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου κατά το μέρος που απορρίφθηκαν οι αξιώσεις τους για αποζημίωση. Ο εναγόμενος προσέβαλε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου κατά το μέρος που η αγωγή έγινε δεκτή.

6. Με απόφαση της 26ης Μαΐου 2023, το Tallinna Ringkonnakohtus (εφετείο του Ταλίν, Εσθονία) εξαφάνισε εν μέρει την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου κατά το μέρος που αφορούσε το ποσό της αποζημίωσης που επιδικάστηκε στους ενάγοντες. Με την απόφασή του, το εφετείο τροποποίησε το ύψος της αποζημίωσης που έπρεπε να καταβάλει ο εναγόμενος στους ενάγοντες. Ωστόσο, επικύρωσε την εκτίμηση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ότι ο εναγόμενος δεν είχε το δικαίωμα να επιβάλει υποχρέωση εμβολιασμού.

Σύμφωνα με την απόφαση του εφετείου, ούτε με το άρθρο 13, παράγραφοι [5-7] του Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus (νόμου για την πρόληψη και καταπολέμηση των λοιμωδών νοσημάτων, Εσθονία) (στο εξής: NETS), ούτε με το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, του TTOS, ούτε με το άρθρο 6, παράγραφος 2, σημείο 7, και παράγραφος 3, του Vabariigi Valitsuse 5. Mai 2000. a määrus nr 144 „Bioloogilistest ohuteguritest mõjutatud töökeskonna tödtervishoiu ja tööohutuse nõuded“ (διατάγματος αριθ. 14 της κυβέρνησης της Εσθονίας, της 5ης Μαΐου 2000, «Απαιτήσεις που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας σε περιβάλλον εργασίας που επηρεάζεται από βιολογικούς παράγοντες») (στο εξής: διάταγμα για τους βιολογικούς παράγοντες) παρέχεται στον εναγόμενο το δικαίωμα να υποχρεώσει τους ενάγοντες να εμβολιαστούν. Δεδομένου ότι η επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού συνιστά σοβαρή προσβολή της σωματικής ακεραιότητας των προσώπων, η βάση για την επιβολή της υποχρέωσης αυτής πρέπει να ρυθμίζεται από τον νόμο, δηλαδή πρέπει να υπάρχει ειδική εξουσιοδοτική διάταξη σε νόμο που να παρέχει στην εκτελεστική εξουσία το δικαίωμα να επιβάλλει υποχρέωση εμβολιασμού.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

7. Με αίτηση αναιρέσεως, ο εναγόμενος ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του εφετείου και την απόρριψη της αγωγής στο σύνολό της με νέα απόφαση ή την αναπομπή της υποθέσεως στο εφετείο για να κριθεί εκ νέου.

Με έναν από τους λόγους αναιρέσεως προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι τα δικαστήρια έκριναν εσφαλμένα ότι ο εναγόμενος δεν είχε το δικαίωμα να επιβάλει υποχρέωση εμβολιασμού. Στο πλαίσιο της διοικητικής υποθέσεως με αριθ. 3-21-2241, το Riigikohtus (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάνθηκε ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, του TTOS, και το άρθρο 6, παράγραφος 2, σημείο 11, του διατάγματος για τους βιολογικούς παράγοντες συνιστούσαν επαρκή βάση για την επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού με εσωτερικό κανονισμό του εργοδότη. Επομένως, ο εναγόμενος, όπως ο ίδιος υποστηρίζει, είχε το δικαίωμα να επιβάλει την υποχρέωση εμβολιασμού.

8. Οι ενάγοντες αντιτίθενται στην αίτηση αναιρέσεως και ζητούν την απόρριψή της.

Κατά τους ενάγοντες, ο νόμος δεν παρείχε στον εναγόμενο το δικαίωμα να επιβάλει υποχρέωση εμβολιασμού. Η θέση την οποία διατύπωσε το Ανώτατο Δικαστήριο στη διοικητική υπόθεση με αριθ. 3-21-2241, η οποία αφορούσε την υποχρέωση εμβολιασμού του προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων, δεν μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω. Όπως υποστηρίζουν οι ενάγοντες, μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στηριζόμενη στη συμβατική ελευθερία, στο πλαίσιο της οποίας τα αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών συμφωνούνται μεταξύ τους και δεν μπορούν να επιβάλλονται μονομερώς από τον εργοδότη.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΖΟΝΤΟΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

9. Το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι, για την επίλυση της αστικής διαφοράς απαιτείται η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 3, καθώς και του παραρτήματος VII, σημεία 1 και 2, της οδηγίας 2000/54/EK, σε συνδυασμό με την όγδοη αιτιολογική σκέψη, με το άρθρο 1, παράγραφος 1, και με το άρθρο 3, της οδηγίας αυτής, με το άρθρο 1, παράγραφος 3, με το άρθρο 6, και με το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 89/391/EOK, καθώς και με το άρθρο 3, με το άρθρο 31, παράγραφος 1, και με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Η διαδικασία πρέπει να ανασταλεί μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως [παραλειπόμενα].

10. Προκειμένου να επιλυθεί η αστική διαφορά, πρέπει να απαντηθεί, μεταξύ άλλων, αν ο εναγόμενος είχε το δικαίωμα να απαιτήσει από τους ενάγοντες να εμβολιαστούν κατά του ιού SARS-CoV-2 ως προϋπόθεση για τη συνέχιση της απασχόλησής τους στην Υπηρεσία πρώτων βοηθειών ή αν η εν λόγω υποχρέωση απαιτούσε συμφωνία μεταξύ των μερών. Κατά το δικάζον τμήμα, η απάντηση στο ζήτημα αυτό εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το αν ο εμβολιασμός πρέπει να θεωρηθεί ως κανόνας που αποσκοπεί στην προστασία της υγείας και στην ασφάλεια στον χώρο εργασίας ή ως μέτρο που λαμβάνεται μονομερώς από τον εργοδότη.

Το δικάζον τμήμα προβαίνει καταρχάς σε ανασκόπηση του εσωτερικού νομικού πλαισίου της Εσθονίας σχετικά με το επίμαχο ζήτημα και των διατάξεων των συναφών οδηγιών (I), στη συνέχεια, εξετάζει εν συντομία την προσβολή της σωματικής ακεραιότητας που προκαλείται από την υποχρέωση εμβολιασμού (II) και, τέλος, τα επιχειρήματα των διαδίκων και τα ζητήματα που εγείρονται (III).

I.

11. Σε αντίθεση με πολλά άλλα κράτη μέλη, ούτε ο Εσθονός νομοθέτης ούτε η κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Εσθονίας έχουν θεσπίσει νομοθεσία που να καθορίζει τους τομείς ή τα επαγγέλματα, στα οποία ο εμβολιασμός κατά του ιού SARS-CoV-2 συνιστά προαπαιτούμενο για την απασχόληση. Οι υποχρεώσεις του εργοδότη για την καταπολέμηση των λοιμωδών νοσημάτων ρυθμίζονται στον NETS. Οι κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εργοδότη και του εργαζομένου όσον αφορά τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος εργασίας, καθώς και η οργάνωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας καθορίζονται κατά κύριο λόγο στον TTOS, ενώ το διάταγμα για τους βιολογικούς παράγοντες που εκδόθηκε βάσει αυτού προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα εμβολιασμού των εργαζομένων ως μέτρο περιορισμού των κινδύνων για την υγεία.

11.1. Κατά το άρθρο 24, σημεία 1 έως 4, του NETS, ο εργοδότης υποχρεούται να δημιουργεί για τους εργαζομένους, σε χώρο εργασίας όπου υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από λοιμώδη νόσο, συνθήκες εργασίας υπό τις οποίες να μην υφίσταται, στο μέτρο του δυνατού, κίνδυνος μόλυνσης, να μεριμνά για την τήρηση των απαιτήσεων για την πρόληψη των λοιμώξεων στον χώρο εργασίας και για την ανοσοποίηση και, εφόσον απαιτείται, για την υποβολή σε προληπτική αγωγή των εργαζομένων σε χώρο εργασίας όπου υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης, καθώς και να παρέχει στους εργαζομένους τη δυνατότητα να υποβάλλονται σε ιατρική εξέταση κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη λοιμώδους νόσου ή η ιδιότητα του φορέα νόσου ή προκειμένου να υποβληθούν οι εργαζόμενοι σε επείγουσα ανοσοποίηση.

11.2. Ο εργοδότης πρέπει να διασφαλίζει ότι, σε όλες τις καταστάσεις που σχετίζονται με την εργασία, οι συνθήκες εργασίας του εργαζομένου συμμορφώνονται με τους κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας (άρθρο 28, παράγραφος 2, σημείο 6, του TLS, σε συνδυασμό με το άρθρο 12, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του TTOS). Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 13 του TTOS καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εργοδότη (παράγραφος 1) και του επιτρέπει να εφαρμόζει στην επιχείρηση αυστηρότερους κανόνες από εκείνους που προβλέπει ο νόμος για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας (παράγραφος 2). Ο εργοδότης υποχρεούται, μεταξύ άλλων, να εντοπίζει τους κινδύνους του περιβάλλοντος εργασίας, να αξιολογεί τους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων και να λαμβάνει μέτρα για την πρόληψη και τη μείωση των κινδύνων για την υγεία των εργαζομένων (άρθρο 13, παράγραφος 1, σημείο 3, και άρθρο 134, παράγραφοι 1 και 2, του TTOS). Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του TTOS, η προστασία της υγείας στον χώρο εργασίας υπό την έννοια του νόμου αυτού περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή ιατρικών μέτρων για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης της υγείας των εργαζομένων.

11.3. Για την προστασία από βιολογικούς παράγοντες στον χώρο εργασίας (για παράδειγμα, από ιούς που προκαλούν λοιμώδη νοσήματα), ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει μέτρα που λαμβάνουν υπόψη τη μολυσματικότητα του παράγοντα

(άρθρο 8, παράγραφος 2, του TTOS). Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, του TTOS, οι κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας σε περιβάλλον εργασίας που επηρεάζεται από βιολογικούς παράγοντες θεσπίζονται από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της [Εσθονίας]. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, σημείο 7, του διατάγματος για τους βιολογικούς παράγοντες που εκδόθηκε βάσει της διατάξεως αυτής, όταν από τα αποτελέσματα της εκτίμησης των κινδύνων προκύπτει ότι το περιβάλλον εργασίας επηρεάζεται από βιολογικούς παράγοντες, ο εργοδότης οφείλει να αποτρέπει τον κίνδυνο για την υγεία των εργαζομένων ή να ελαχιστοποιεί, στο μέτρο του δυνατού, τον κίνδυνο για την υγεία, μεταξύ άλλων, εξασφαλίζοντας τη δυνατότητα εμβολιασμού των εργαζομένων που εκτίθενται σε βιολογικούς παράγοντες κατά των οποίων υπάρχει αποτελεσματικό εμβόλιο. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, σημείο 11, του διατάγματος αυτού, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 17 Αυγούστου 2021, ο εργοδότης υποχρεούται να μεριμνά ώστε να μην υφίσταται κίνδυνος μετάδοσης από εργαζομένους που έρχονται σε επαφή με άλλα πρόσωπα σε περίπτωση εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2 στον χώρο εργασίας· αυτό μπορεί να επιτευχθεί ιδίως με τη διασφάλιση εμβολιασμού των εργαζομένων κατά της νόσου COVID-19, με τον έλεγχο του πιστοποιητικού που επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από τον ιό SARS-CoV-2 ή με την πρόβλεψη διαγνωστικού ελέγχου του ιού SARS-CoV-2 για τους εργαζομένους. Με ισχύ από τις 15 Μαρτίου 2022, η προαναφερθείσα διάταξη συμπληρώθηκε με την παροχή δικαιώματος στον εργοδότη να ελέγχει το πιστοποιητικό ανάρρωσης του εργαζομένου από τη νόσο COVID-19. Η υποχρέωση του εργοδότη να μεριμνά για την ανοσοποίηση και, εφόσον απαιτείται, για την υποβολή σε προληπτική αγωγή των εργαζομένων σε χώρο εργασίας όπου υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από λοιμώδη νοσήματα προβλέπεται επίσης στο άρθρο 24, σημείο 3, του NETS.

11.4. Επιπλέον, εργοδότες και εργαζόμενοι υποχρεούνται εκ του νόμου να συνεργάζονται με στόχο ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας (άρθρο 12, παράγραφος 3, του TTOS). Συναφώς, ο εργαζόμενος υποχρεούται, μεταξύ άλλων, να συμβάλλει στη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος εργασίας, τηρώντας τους κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας (άρθρο 14, παράγραφος 1, σημείο 1, του TTOS).

12. Με τον TTOS μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο, μεταξύ άλλων, η οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων κατά την εργασία (στο εξής: οδηγία-πλαίσιο) και η οδηγία 2000/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κινδύνους λόγω έκθεσης σε βιολογικούς παράγοντες (στο εξής: οδηγία για τους βιολογικούς παράγοντες).

12.1. Η οδηγία-πλαίσιο θεσπίζει γενικές αρχές για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία, με την επιφύλαξη εθνικών και κοινοτικών διατάξεων, οι οποίες ευνοούν ακόμη περισσότερο την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (άρθρο 1). Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας-πλαισίου, στα πλαίσια των ευθυνών του, ο εργοδότης λαμβάνει τα αναγκαία

μέτρα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων και αποφασίζει, μεταξύ άλλων, για τη λήψη μέτρων προστασίας και για τη χρήση υλικού προστασίας που απαιτείται λόγω συγκεκριμένων κινδύνων.

12.2. Κατά την όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες, πρέπει να ληφθούν προληπτικά μέτρα για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια των εργαζομένων που εκτίθενται σε βιολογικούς παράγοντες και, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, η οδηγία αυτή καθορίζει τις ελάχιστες ειδικές προδιαγραφές για την προστασία των εργαζομένων και της υγείας τους. Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες, η έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες πρέπει να προσδιορίζεται στο πλαίσιο αξιολόγησης των κινδύνων, ώστε να είναι δυνατόν να αξιολογούνται όλοι οι κίνδυνοι για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων και να καθορίζονται τα ληπτέα μέτρα. Με την αξιολόγηση πρέπει να εντοπίζονται οι εργαζόμενοι για τους οποίους ενδέχεται να απαιτούνται ειδικά προστατευτικά μέτρα και πρέπει να διατίθενται εν ανάγκη αποτελεσματικά εμβόλια στους εργαζομένους που δεν έχουν ήδη ανοσοποιηθεί κατά του βιολογικού παράγοντα, στον οποίον εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν. Όταν οι εργοδότες διαθέτουν εμβόλια, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το συνιστώμενο κώδικα συμπεριφοράς που περιέχεται στο παράρτημα VII (άρθρο 14, παράγραφος 3).

12.3. Κατά το παράρτημα VII, σημεία 1 και 2, της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες, ο εργοδότης προσφέρει στους εκτιθέμενους εργαζομένους εμβολιασμό κατά βιολογικών παραγόντων για τους οποίους υπάρχουν αποτελεσματικά εμβόλια, ο δε εμβολιασμός γίνεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές και οι εργαζόμενοι ενημερώνονται σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τόσο του εμβολιασμού όσο και του μη εμβολιασμού. Τα ανωτέρω ισχύουν για δραστηριότητες που αναφέρονται στον ενδεικτικό κατάλογο του παραρτήματος I, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης (άρθρο 4, παράγραφος 2, και παράρτημα I, σημείο 4). Η οδηγία (ΕΕ) 2020/739 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμπεριέλαβε τον ιό SARS-CoV-2 στον κατάλογο των βιολογικών παραγόντων για τους οποίους είναι γνωστό ότι προσβάλλουν τον άνθρωπο, ενσωματώνοντάς τον στο παράρτημα III της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες.

II.

13. Κατά το άρθρο 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 202/02), κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα, στο πεδίο δε της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να τηρείται ιδίως η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από το νόμο (παράγραφος 2, στοιχείο α'). Κατά το άρθρο 31, παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας οι οποίες σέβονται την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρέπειά του. Συναφώς, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη πρέπει να

προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

14. Επικαλούμενο τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), το Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο) έχει επανειλημμένα υιοθετήσει την άποψη ότι τόσο η άμεση όσο και η έμμεση υποχρέωση εμβολιασμού συνιστούν προσβολή της σωματικής ακεραιότητας του ατόμου.

Η σωματική ακεραιότητα προστατεύεται κυρίως στο πλαίσιο του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή [άρθρο 26 του Põhiseadus (Συντάγματος της Εσθονίας) (στο εξής: PS)· άρθρο 8 της Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών· απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση αριθ. 25358/12, Paradiso και Campanelli κατά Ιταλίας, σκέψη 159]. Οι κίνδυνοι που συνδέονται με τα εμβόλια προσβάλλουν το δικαίωμα για την προστασία της υγείας (άρθρο 28, παράγραφος 1, του Συντάγματος της Εσθονίας) και, σε ακραίες περιπτώσεις, μπορούν να οδηγήσουν σε θάνατο (άρθρο 16 του Συντάγματος της Εσθονίας). Η ένταση της προσβολής δεν μειώνεται από το γεγονός ότι αυτή σκοπεί επίσης, δευτερευόντως, στην προστασία των ίδιων των αποδεκτών των περιορισμών. Η επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού για την προστασία της υγείας προσώπου με δικαιοπρακτική ικανότητα χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα άλλων προσώπων ή το δημόσιο συμφέρον, για παράδειγμα λόγω της επιβάρυνσης των νοσοκομείων, δεν θα ήταν νόμιμη σε ένα φιλελεύθερο και δημοκρατικό κράτος και δεν θα ήταν σύμφωνη προς την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας {RKHKm [διάταξη του διοικητικού τμήματος του Riigikohus (Ανώτατου Δικαστηρίου)] της 25.11.2021, 3-21-2241/11, σκέψεις 20-22· RKPSJVKo [απόφαση του τμήματος συνταγματικού ελέγχου του Riigikohus (Ανώτατου Δικαστηρίου)] της 31.11.2022, 5-22-4/13, σκέψη 48}. Ωστόσο, τόσο το Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο) όσο και το ΕΔΔΑ έχουν κρίνει ότι η απαίτηση εμβολιασμού μπορεί να δικαιολογηθεί, μεταξύ άλλων, από την ανάγκη προστασίας της δημόσιας υγείας (RKHKm της 25.11.2021, 3-21-2241/11, σκέψη 36· απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση αριθ. 47621/13, Vanīčka κ.λπ. κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψεις 281 έως 284).

15. Δεδομένου ότι ο εναγόμενος επέβαλε την απαίτηση εμβολιασμού ως προϋπόθεση για την απασχόληση στην Υπηρεσία πρώτων βοηθειών και κατήγγειλε τις συμβάσεις εργασίας με τους ενάγοντες για τον λόγο ότι οι ενάγοντες δεν είχαν προσκομίσει αποδεικτικό εμβολιασμού κατά του ιού SARS-CoV-2 ή αντενδείξεως για τον εμβολιασμό αυτό, πρόκειται τουλάχιστον για έμμεση υποχρέωση εμβολιασμού (βλ. επίσης RKHKm της 25.11.2021, 3-21-2241/11, σκέψεις 20 επ.· απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση 47621/13, μεταξύ άλλων: Vanīčka κ.λπ. κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψεις 258 έως 260).

III.

16. Με την αίτηση αναιρέσεώς του, ο εναγόμενος επικαλείται το γεγονός ότι το διοικητικό τμήμα του Riigikohus (Ανώτατου Δικαστηρίου) δεν απέκλεισε τη δυνατότητα επιβολής υποχρέωσης εμβολιασμού βάσει νόμου μέσω παράγωγης νομοθεσίας. Κατά την εκτίμηση της νομικής βάσεως της υποχρέωσης εμβολιασμού στις ένοπλες δυνάμεις, το διοικητικό τμήμα του Riigikohus (Ανώτατου Δικαστηρίου) αποφάνθηκε ότι, για τα πρόσωπα που υπηρετούν στον δημόσιο τομέα και συμμετέχουν υπό οποιαδήποτε άλλη μορφή στην εκτέλεση δημόσιων καθηκόντων, είναι δυνατή η επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού με κανονιστική πράξη που εκδίδεται βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, του TTOS, και του άρθρου 6, παράγραφος 2, σημείο 11, του διατάγματος για τους βιολογικούς παράγοντες, όπως, για παράδειγμα, με εσωτερική διοικητική πράξη (RKHKm της 25.11.2021, 3-21-2241/11, σκέψεις 23 και 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ο εναγόμενος επισημαίνει ότι η Υπηρεσία πρώτων βοηθειών παρέχει υπηρεσίες ζωτικής σημασίας και ότι η διατήρηση της επιχειρησιακής δυνατότητας και της ικανότητας ανταπόκρισης της Υπηρεσίας αυτής είναι εξίσου σημαντική με τη διασφάλιση των βασικών λειτουργιών του κράτους (για παράδειγμα, εθνική άμυνα). Επομένως, ο εναγόμενος θεωρεί ότι είχε το δικαίωμα να επιβάλει μονομερώς την υποχρέωση εμβολιασμού.

17. Οι ενάγοντες αντιτείνουν ότι ο εναγόμενος δεν μπορούσε να επιβάλει την υποχρέωση εμβολιασμού χωρίς τη συναίνεσή τους, δεδομένου ότι, στο πλαίσιο σχέσης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, η σύμβαση εργασίας μπορεί να τροποποιείται μόνο κατόπιν συμφωνίας των μερών (άρθρο 12 του TLS).

18. Το εργατικό δίκαιο αποτελεί μέρος του δικαίου των συμβατικών ενοχών [άρθρο 1, παράγραφος 1, του Võlaõiguseadus (νόμου για το ενοχικό δίκαιο) (στο εξής: VÕS) και άρθρο 1, παράγραφος 3, του TLS], στο πλαίσιο του οποίου ισχύει η αρχή ότι οι συμβάσεις που έχουν συναφθεί πρέπει να τηρούνται (*pacta sunt servanda*). Έκφραση της αρχής αυτής αποτελεί το άρθρο 12 του TLS, κατά το οποίο η σύμβαση εργασίας μπορεί να τροποποιείται μόνο κατόπιν συμφωνίας των μερών. Οι όροι της σύμβασεως εργασίας που πρέπει να συμφωνηθούν είναι όροι οι οποίοι είναι ουσιώδεις για τα συμβαλλόμενα μέρη και η συμφωνία τους επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η σύμβαση εργασίας έχει συναφθεί (για παράδειγμα, περιεχόμενο της εργασίας, αποδοχές, τόπος εργασίας, ωράριο εργασίας, κ.λπ.) (άρθρο 4, παράγραφος 1, του TLS, και άρθρο 9, παράγραφος 1, του VÕS). Επομένως, το άρθρο 12 του TLS έχει εφαρμογή ιδίως σε περίπτωση τροποποίησης των όρων αυτών. Ο TLS προβλέπει, ωστόσο, μια σειρά εξαιρέσεων που επιτρέπουν στον εργοδότη να τροποποιεί τους όρους που έχουν συμφωνηθεί με τη σύμβαση εργασίας χωρίς τη συναίνεση του εργαζομένου· ο εργοδότης, για παράδειγμα, μπορεί να μεταβάλλει το περιεχόμενο της εργασίας (άρθρο 17, παράγραφος 4, του TLS), την οργάνωση του χρόνου εργασίας (άρθρο 47, παράγραφος 4, του TLS) και το ύψος των αποδοχών (άρθρο 37, παράγραφος 1, του TLS).

19. Μολονότι η υποχρέωση προστασίας που υπέχει ο εργοδότης έναντι του εργαζομένου προκύπτει από σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ των μερών, η οποία τους υποχρεώνει σε συνεργασία (ιδίως, άρθρο 28, παράγραφος 2, σημείο 6, του TLS και άρθρο 12, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του TTOS), εντούτοις οι κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας απορρέουν από κανονιστικές πράξεις. Οι κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που είναι αυστηρότεροι από εκείνους που προβλέπονται από τον νόμο, καθορίζονται από τον εργοδότη (άρθρο 13 του TTOS).

20. Εν προκειμένω, ο εναγόμενος, κατόπιν εκτίμησης των κινδύνων, επέβαλε στους ενάγοντες την υποχρέωση να εμβολιαστούν κατά του ιού SARS-CoV-2 βάσει των κανόνων για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, οι οποίοι μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία-πλαίσιο και την οδηγία για τους βιολογικούς παράγοντες. Κατά την εξέταση της υποθέσεως, το δικάζον τμήμα εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει στον εργοδότη να επιβάλει στους εργαζομένους που συνδέονται μαζί του με σχέση εργασίας την υποχρέωση να εμβολιαστούν, χωρίς τη συναίνεσή τους, ως προϋπόθεση για τη συνέχιση της σχέσης εργασίας συνάδει προς την οδηγία-πλαίσιο και προς την οδηγία για τους βιολογικούς παράγοντες, επίσης υπό το πρίσμα του δικαιώματος στην ακεραιότητα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

21. Αφενός, οι δυνατότητες εμβολιασμού των εργαζομένων προκειμένου να διασφαλιστεί η υγεία και η ασφάλειά τους στον χώρο εργασίας ρυθμίζονται από την οδηγία για τους βιολογικούς παράγοντες, από της οποίας το άρθρο 14, παράγραφος 3, και από το παράρτημα VII δύναται να συναχθεί ότι ο εμβολιασμός πρέπει να είναι προαιρετικός για τους εργαζομένους και ότι ο εργοδότης υποχρεούται μόνο να διασφαλίζει τη δυνατότητα εμβολιασμού, καθώς και να ενημερώνει τους εργαζομένους σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τόσο του εμβολιασμού όσο και του μη εμβολιασμού. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ορίζει επίσης ότι, στο πεδίο της ιατρικής, προσβολές της σωματικής ακεραιότητας επιτρέπονται μόνο με την ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου.

Αφετέρου, τόσο από το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας-πλαισίου όσο και από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες προκύπτει ότι οι οδηγίες αυτές απλώς καθορίζουν ελάχιστες προδιαγραφές για την ασφάλεια και την προστασία της υγείας στον χώρο εργασίας, χωρίς να αποκλείουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων διατάξεων για την ασφάλεια και την προστασία της υγείας των εργαζομένων στον χώρο εργασίας. Ως εκ τούτου, είναι επίσης δυνατόν να ερμηνευθεί ότι το δικαίωμα του εργοδότη να επιβάλει στους εργαζομένους την υποχρέωση να εμβολιαστούν, χωρίς τη συναίνεσή τους, μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας το οποίο είναι ευνοϊκότερο για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια των εργαζομένων. Για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, το δικάζον

τμήμα, κατά την εξέταση της υποθέσεως, εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν οι διατάξεις της οδηγίας-πλαisiού και της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των αρχών του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, επιτρέπουν να συναχθεί ότι ο εργοδότης μπορεί να απαιτήσει από τους εργαζομένους που διατρέχουν κίνδυνο από βιολογικούς παράγοντες να εμβολιαστούν (δηλαδή, να επιβάλει υποχρέωση εμβολιασμού στο πλαίσιο υφιστάμενης σχέσης εργασίας χωρίς τη συναίνεση του εργαζομένου) προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας.

22. Το δικάζον τμήμα φρονεί ότι δεν μπορεί να αποφανθεί επί της νομιμότητας της έκτακτης καταγγελίας των συμβάσεων εργασίας των εναγόντων και της αποφάσεως επί των συναφών αξιώσεων αποζημίωσης χωρίς να αναμείνει την απόφαση του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας-πλαisiού και της οδηγίας για τους βιολογικούς παράγοντες. Αν η επιβολή υποχρέωσης εμβολιασμού μέσω κανόνων για την προστασία της υγείας στον χώρο εργασίας είναι αντίθετη προς τις οδηγίες, το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι ο TTOS και το διάταγμα για τους βιολογικούς παράγοντες που εξέδωσε η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας [της Εσθονίας] πρέπει να ερμηνευθούν, σε συμφωνία με τις οδηγίες, υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στον εργοδότη να επιβάλλει μονομερώς υποχρέωση εμβολιασμού στους εργαζομένους, με αποτέλεσμα η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας των εναγόντων να στερείται νομικής βάσεως.

23. Μολονότι η οδηγία για τους βιολογικούς παράγοντες καθορίζει ελάχιστες απαιτήσεις για την προστασία των εργαζομένων και, κατά το παράρτημα VII της οδηγίας αυτής, ο εμβολιασμός γίνεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, καθώς και το γεγονός ότι το εσθονικό δίκαιο επιτρέπει στον εργοδότη να εφαρμόζει αυστηρότερους κανόνες για την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας από εκείνους που προβλέπονται στις κανονιστικές πράξεις, τούτο δεν μεταβάλλει το γεγονός ότι στο Riigikohus (Ανώτατο Δικαστήριο) πρέπει να παρασχεθούν διευκρινίσεις ως προς την ερμηνεία των οδηγιών.

[παραλείπόμενα]